TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2017. gada 23. novembrī*

Konkurence – LESD 101. pants – Nolīgumi starp uzņēmumiem – Komercattiecības starp degvielas uzpildes staciju ekspluatētājiem un naftas uzņēmumiem – Nolīgums par degvielas ekskluzīvu ilgtermiņa piegādi – Lēmums, ar kuru Eiropas Komisija atzīst uzņēmuma saistības par saistošām – Cik saistošs Komisijas lēmums par saistībām ir valstu tiesām – Regulas (EK) Nr. 1/2003 9. panta 1. punkts un 16. panta 1. punkts

Lieta C-547/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 18. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 28. oktobrī, tiesvedībā

Gasorba SL,

Josefa Rico Gil,

Antonio Ferrándiz González

pret

Repsol Comercial de Productos Petrolíferos SA.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*] (referents) un M. Vilars [*M. Vilaras*],

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Gasorba SL*, *J. Rico Gil* un *A. Ferrándiz González* vārdā – *D. García Riquelme*, *procurador*, *A. Hernández Pardo*, *abogado*, kā arī *L. Ruiz Ezquerra*, *abogada*,

– *Repsol Comercial de Productos Petrolíferos SA* vārdā – *A. Requeijo Pascua* un *P. Arévalo Nieto*, *abogados*, kā arī *M. Villarrubia García*, *abogada*,

* Tiesvedības valoda – spāņu.

– Spānijas valdības vārdā – *A. Gavela Llopis*, pārstāve,

– Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *R. Kanitz*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *F. Castilla Contreras*, kā arī *F. Jimeno Fernández* un *C. Urraca Caviedes*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2017. gada 14. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā] (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 16. pantu un LESD 101. panta 3. punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā, kas aizsākta *Gasorba SL*, *Josefa Rico Gil* un *Antonio Ferrándiz González* (turpmāk tekstā kopā saukti – "*Gasorba* u.c.") prasībā pret *Repsol Comercial de Productos Petrolíferos SA* (turpmāk tekstā – "*Repsol*") par to, vai, ņemot vērā LESD 101. pantu, ir spēkā degvielas uzpildes stacijas nomas līgums, kurā ir noteikts ekskluzīvas piegādes pienākums.

Atbilstošās tiesību normas

3 Regulas Nr. 1/2003 preambulas 13. un 22. apsvērums ir formulēti šādi:

"(13) Ja to lietu izskatīšanas laikā, kas var novest līdz līguma vai darbības aizliegumam, uzņēmumi piedāvā uzņemties saistības, lai atbilstu Komisijas prasībām, tai jāspēj pieņemt lēmums, ar kuru uzliek šīs saistības attiecīgajiem uzņēmumiem. Saistību lēmumos jābūt konstatētam, ka vairs nav pamata Komisijas rīcībai bez secinājumu izdarīšanas par to, vai ir bijis vai joprojām ir pārkāpums. Saistību lēmumi neierobežo dalībvalstu konkurences iestāžu un tiesu pilnvaras izdarīt šādus secinājumus un lemt par attiecīgo lietu. Saistību lēmumi nav lietderīgi gadījumos, kad Komisija plāno uzlikt soda naudu.

[..]

(22) Lai nodrošinātu atbilstību juridiskās noteiktības principam un vienādu Kopienas konkurences noteikumu piemērošanu paralēlu pilnvaru sistēmā, jāizvairās no pretrunīgiem lēmumiem. Tādēļ saskaņā ar Eiropas Kopienu Tiesas praksi jāprecizē Komisijas lēmumu un tiesas procesu ietekmi attiecībā uz dalībvalstu tiesām un konkurences iestādēm. Komisijas pieņemtie saistību lēmumi neietekmē dalībvalstu tiesu un konkurences iestāžu pilnvaras piemērot [LESD 101. un 102. pantu]."

4 Šīs regulas 6. pantā "Valstu tiesu pilnvaras" ir noteikts:

"Valstu tiesām ir pilnvaras piemērot [LESD 101. un 102. pantu]."

5 Minētās regulas 9. panta “Saistības” 1. punktā ir noteikts:

“Ja Komisija plāno pieņemt lēmumu, ar ko pieprasa pārkāpšanas izbeigšanu, un ja attiecīgie uzņēmumi piedāvā uzņemties saistības, lai atbilstu prasībām, kuras tiem paudusi Komisija savā sākotnējā vērtējumā, Komisija var ar lēmumu atzīt šo saistību saistošo spēku attiecībā uz uzņēmumiem. Šādu lēmumu var pieņemt uz noteiktu laika posmu, un tajā secina, ka Komisijas rīcībai vairs nav pamata.”

6 Regulas Nr.°1/2003 15. panta “Sadarbība ar valstu tiesām” 1. punktā ir noteikts:

“Tiesas procesos [LESD 101. vai 102. panta] piemērošanai dalībvalstu tiesas var prasīt Komisijai nosūtīt tām informāciju, kas ir tās rīcībā, vai savu atzinumu par jautājumiem saistībā ar Kopienas konkurences noteikumu piemērošanu.”

7 Regulas Nr. 1/2003 16. panta “Vienāda Kopienas konkurences tiesību aktu piemērošana” 1. punktā ir teikts:

“Ja valstu tiesas atbilstoši [LESD 101. vai 102. pantam] lemj par līgumiem, lēmumiem vai darbībām, uz kurām jau attiecas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kuri ir pretrunā ar Komisijas pieņemto lēmumu. Tām arī jāizvairās no to lēmumu pieņemšanas, kas var būt pretrunā ar lēmumu, kuru iecerējusi Komisija tādu lietu izskatīšanā, ko tā uzsākusi. Lai to panāktu, valstu tiesa var izvērtēt, vai jāaptur tās tiesas procesi. Šis pienākums neierobežo tiesības un pienākumus, ko paredz [LESD 267. pants].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

8 1993. gada 15. februārī *J. Rico Gil* un *A. Ferrándiz González* noslēdza divus līgumus ar *Repsol*.

9 Pirmajā no šiem līgumiem – “Aktā par lietošanas tiesību piešķiršanu – *J. Rico Gil* un *A. Ferrándiz González* uz 25 gadiem piešķīra *Repsol* liettiesiskas lietošanas tiesības attiecībā uz kādu Orbas pašvaldībā (Spānija) esošu zemesgabalu un tā teritorijā uzbūvēto degvielas uzpildes staciju, kā arī uz administratīvo koncesiju minētās degvielas uzpildes stacijas ekspluatēšanai.

10 Otrajā no šiem līgumiem – “Degvielas uzpildes stacijas ekspluatācijas tiesību nodošanas, uzņēmuma nomas un ekskluzīvas piegādes līgumā” (turpmāk tekstā – “nomas līgums”) – *Repsol* uz 25 gadiem iznomāja *A. Ferrándiz González* gan zemesgabalu, gan degvielas uzpildes staciju par ikmēneša nomas maksu 10 000 Spānijas pesetu (ESP) (apmēram EUR 60).

11 1994. gada 12. novembrī *J. Rico Gil*, *A. Ferrándiz González* un viņu divi bērni nodibināja sabiedrību *Gasorba*, kas ar *Repsol* piekrišanu subrogācijas kārtībā pārņēma no līgumiem, kas ar to bija noslēgti, izrietošās *J. Rico Gil* un *A. Ferrándiz González* tiesības.

12 Nomas līgumā nomniekiem tika noteikts pienākums visā nomas laikposmā saņemt piegādes tikai un vienīgi no *Repsol*, kura regulāri norādīja, par kādām maksimālajām cenām degviela ir tirgojama mazumtirdzniecībā, un atļāva nomniekiem uz viņu komisijas maksas rēķina piešķirt atlaides, nesamazinot piegādātāja ieņēmumus.

13 Komisija pret *Repsol* uzsāka LESD 101. panta piemērošanas procedūru. Veikusi sākotnējo vērtējumu, tā atzina, ka ir šaubas par to, vai ar LESD 101. pantu ir saderīgi ilgtermiņa ekskluzīvās distribūcijas līgumi, tostarp arī pamatlietas pušu starpā noslēgtie līgumi, jo šo līgumu rezultātā iespējami var tikt veikta vērienīga “izstumšana” no Spānijas degvielas mazumtirdzniecības tirgus.

14 Atbildot uz Komisijas sākotnējo vērtējumu, *Repsol* tai iesniedza piedāvājumus uzņemties konkrēti šādas saistības: turpmāk neslēgt nevienu ilgtermiņa ekskluzivitātes līgumu, piedāvāt attiecīgajiem degvielas uzpildes staciju nomniekiem finansiālus pamudinājumus, lai pirms termiņa izbeigtu ilgtermiņa degvielas piegādes nolīgumus, ko tie bija noslēguši ar *Repsol*, kā arī kādu noteiktu laiku neiegādāties patstāvīgās degvielas uzpildes stacijas, kas jau nav piederīgas tās piegādes tīklam.

15 Šīs saistības tika padarītas saistošas ar Komisijas 2006. gada 12. aprīļa Lēmumu 2006/446/EK par procesu saskaņā ar [LESD 101. pantu] (Lieta COMP/B-1/38.348 – Repsol CPP) (OV 2006, L 176, 104. lpp.; turpmāk tekstā – "lēmums par saistībām").

16 Šā lēmuma rezolutīvā daļa ir formulēta šādi:

"1. pants

[..] saistības ir saistošas [*Repsol*].

2. pants

Šīs lietas izskatīšana ir izbeigta.

3. pants

Šo lēmumu piemēro laikposmā no dienas, kad tas ir paziņots [*Repsol*], līdz 2011. gada 31. decembrim.

4. pants

Šā lēmuma adresāts ir [*Repsol*]."

17 Pēc minētā lēmuma pieņemšanas *Gasorba* u.c. 2008. gada 17. aprīlī vērsās *Juzgado de lo Mercantil nº 4 de Madrid* (Madrides komerctiesa, Spānija) pret *Repsol* ar prasību, pirmkārt, atzīt par spēkā neesošu nomas līgumu tāpēc, ka tas ir pretrunā LESD 101. pantam, un, otrkārt, piespriest atlīdzināt no minētā līguma izpildes izrietošo kaitējumu.

18 Tomēr viņu prasība netika apmierināta nedz sākotnēji šīs nupat minētās tiesas 2011. gada 8. jūlija spriedumā, nedz arī vēlāk apelācijas kārtībā taisītajā *Audiencia Provincial de Madrid* (Madrides provinces tiesa, Spānija) 2014. gada 27. janvāra spriedumā, ar kuru tas tika atstāts negrozīts.

19 Uzskatīdami, ka lēmums par saistībām neliedzot valsts tiesai par spēkā neesošu atzīt šajā lēmumā traktēto līgumu tāpēc, ka tas ir pretrunā LESD 101. pantam, *Gasorba* u.c. iesniedza kasācijas sūdzību *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija).

20 Savukārt šī nupat minētā tiesa uzskata, ka ir šaubas par to, cik plaša ir valstu tiesu kompetence saistībā ar Regulas Nr. 1/2003 9. un 16. pantu. Šajā ziņā tā norāda, ka Komisija šķiet esam līdz minimumam ierobežojusi lēmuma par saistībām tiesiskās sekas, savā 2009. gada 8. jūlija atzinumā, ko, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 15. pantu, bija lūgusi sniegt *Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Barcelona* (Barselonas komerctiesa) lietā, kurā ir taisīts 2014. gada 27. marta rīkojums *Bright Service* (C-142/13, nav publicēts, EU:C:2014:204), norādīdama, ka šis lēmums neietekmē analīzi, ko varētu veikt Komisija, balstoties uz turpmākajām pārbaudēm un citiem faktiem. Minētais lēmums neietekmējot arī analīzi, kas ir jāveic valsts tiesai. Komisijas ieskatā lēmumu, kas ir pieņemti, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 9. pantu, mērķis esot tikai un vienīgi panākt, lai saistības, ko attiecīgie uzņēmumi piedāvā konstatēto konkurences problēmu risināšanai, šiem uzņēmumiem kļūtu obligātas, taču šajos lēmumos neesot spriests par to, vai ir bijis vai joprojām pastāv LESD 101. vai 102. panta pārkāpums.

21 Šādos apstākļos *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai saskaņā ar [..] Regulas Nr. 1/2003 16. pantu [..] [lēmums par saistībām] liedz valsts tiesai iespēju līgumus, uz kuriem šis lēmums attiecas, atzīt par spēkā neesošiem ekskluzīvās piegādes termiņa ilguma dēļ, lai arī tā var šos līgumus atzīt par spēkā neesošiem kādu citu iemeslu dēļ, piemēram, ja piegādātājs nosaka pircējam (vai tālākpārdevējam) minimālās mazumtirdzniecības cenas?

2) Vai šajā gadījumā var uzskatīt, ka ilgtermiņa līgumiem, uz kuriem attiecas lēmums par saistībām, šā lēmuma dēļ ir piešķirts individuāls atbrīvojums saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

22 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 1/2003 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā, ka valsts tiesa, pamatojoties uz LESD 101. panta 2. punktu, atzīst par spēkā neesošu nolīgumu starp uzņēmumiem, ja pirms tam lēmumā, kas pieņemts saskaņā ar šīs regulas 9. panta 1. punktu, Komisija ir akceptējusi no šā paša nolīguma izrietošās saistības un atzinusi tās par saistošām.

23 No Regulas Nr. 1/2003 6. panta, lasot to šīs pašas regulas preambulas 22. apsvēruma gaismā, izriet, ka Savienības konkurences tiesību piemērošanas pamatā ir līdztekus pastāvošu kompetenču sistēma, kurā LESD 101. un 102. pantu var piemērot gan Komisija, gan valstu konkurences iestādes un valstu tiesas.

24 Savienības konkurences tiesību piemērošanas vienveidīgums ir garantēts tostarp Regulas Nr. 1/2003 16. panta 1. punktā, kurā valstu tiesām ir noteikts pienākums nepieņemt lēmumus, kas būtu pretrunā lēmumam, ko Komisija pieņēmusi procedūrā, kas uzsākta saskaņā ar Regulu Nr. 1/2003.

25 No minētās regulas 9. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka ar lēmumu, kas pieņemts, pamatojoties uz šo pantu, tiek padarītas saistošas tās uzņēmumu piedāvātās saistības, kuras spēj kliedēt Komisijas sākotnējā vērtējumā paustās bažas par konkurenci. Jākonstatē, ka ar šādu lēmumu netiek apstiprināts, ka bažas izraisījusī prakse ir atbilstīga LESD 101. pantam.

26 Proti, tā kā Regulas Nr. 1/2003 9. panta 1. punktā, lasot to šīs regulas preambulas 13. apsvēruma gaismā, ir teikts, ka Komisija var ļauties gluži vienkārši veikt konkurences situācijas "sākotnēju vērtējumu" – bez vajadzības pēc tam, pamatojoties uz šo pantu, pieņemtajā lēmumā par saistībām konstatēt, vai ir bijis vai arī joprojām pastāv pārkāpums –, nav izslēdzams, ka valsts tiesa secina, ka attiecīgajā lēmumā par saistībām aplūkotā prakse ir pretrunā LESD 101. pantam, un ka, šādi rīkojoties, tā – atšķirībā no Komisijas – grasās konstatēt šā panta pārkāpumu.

27 Turklāt Regulas Nr. 1/2003 preambulas 13. un 22. apsvērumā, lasot tos kopā, ir skaidri precizēts, ka lēmumi par saistībām neierobežo dalībvalstu konkurences iestāžu un tiesu pilnvaras izlemt attiecīgo lietu un neietekmē dalībvalstu tiesu un konkurences iestāžu pilnvaras piemērot LESD 101. un 102. pantu.

28 No tā izriet, ka lēmums, kas pieņemts, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 9. panta 1. punktu, nevar radīt attiecīgajiem uzņēmumiem tiesisko paļāvību, ka to rīcība būtu atbilstīga LESD 101. pantam. Proti, kā savu secinājumu 39. punktā norāda ģenerāladvokāte, ar lēmumu par saistībām attiecīgā uzņēmuma rīcība tirgū nevar tikt "legalizēta", kur nu vēl ar atpakaļejošu spēku.

29 Tomēr šā veida lēmumus valstu tiesas nedrīkst atstāt bez ievērības. Proti, šie akti katrā ziņā ir izšķirīgi. Turklāt gan LES 4. panta 3. punktā noteiktais lojālas sadarbības princips, gan mērķis efektīvi un vienveidīgi piemērot Savienības konkurences tiesības prasa, lai Komisijas sākotnējo vērtējumu valsts tiesa ņemtu vērā un uzskatītu par pazīmi vai pat pirmšķietamu pierādījumu, kas liecina par attiecīgā nolīguma neatbilstību konkurences noteikumiem, ņemot vērā LESD 101. panta 1. punktu.

30 Šajos apstākļos uz pirmo jautājumu ir atbildams, ka Regulas Nr. 1/2003 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka lēmums par saistībām konkrētu nolīgumu starp uzņēmumiem kontekstā, ko Komisija pieņēmusi saskaņā ar šīs regulas 9. panta 1. punktu, neliedz valstu tiesām izvērtēt minēto nolīgumu atbilstību konkurences noteikumiem un vajadzības gadījumā saskaņā ar LESD 101. panta 2. punktu atzīt tos par spēkā neesošiem.

Par otro jautājumu

31 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

32 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā], 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka lēmums par saistībām konkrētu nolīgumu starp uzņēmumiem kontekstā, ko Eiropas Komisija pieņēmusi saskaņā ar attiecīgās regulas 9. panta 1. punktu, neliedz valstu tiesām izvērtēt minēto nolīgumu atbilstību konkurences noteikumiem un vajadzības gadījumā saskaņā ar LESD 101. panta 2. punktu atzīt tos par spēkā neesošiem.

[Paraksti]